

Van: NWO Geesteswetenschappen [<mailto:NWOGeeswetenschappen@nwo.nl>]

Verzonden: vrijdag 28 november 2014 15:38

Onderwerp: Wetenschapsvisie

Waarde collega-geesteswetenschappers en anderen met belangstelling voor de Geesteswetenschappen,

Het zal jullie niet ontgaan zijn dat de minister en staatssecretaris van OCW deze dagen hun Wetenschapsvisie 2025 hebben gepresenteerd. In dat document zetten zij uiteen hoe zij de Nederlandse wetenschap voor zich zien gedurende de komende tien jaar. Vastgesteld wordt dat de Nederlandse wetenschap de afgelopen decennia uitzonderlijk goed heeft gepresteerd. Desalniettemin vinden de bewindslieden ingrijpende aanpassingen noodzakelijk. Drie zaken springen in het oog. De eerste is het opstellen van een Nationale Wetenschapsagenda. Andere middelgrote Europese landen zoals Denemarken en Zwitserland zijn ons hierin voorgegaan. De minister hoopt via zo'n agenda alle grote partijen in de wetenschap, zoals universiteiten, NWO, TNO en KNAW, op één lijn te krijgen. In die Wetenschapsagenda zullen maatschappelijke uitdagingen, zoals die ook al door de EU werden geformuleerd in Horizon 2020, centraal staan. Het tweede opvallende – maar niet verrassende – punt van de Wetenschapsvisie is dat voor het uitvoeren van die agenda nauwelijks extra geld beschikbaar is. De Nederlandse regering wil dat wij bij de wetenschappelijke wereldtop horen, maar heeft er slechts het geld van de middenmoot voor over. Maar het derde opvallende onderdeel is de reden waarom ik jullie schrijf. In de Wetenschapsvisie wordt namelijk een complete omvorming ('kanteling') van NWO voorgesteld.

De contouren daarvan worden geschilderd in een advies dat als bijlage bij de Wetenschapsvisie is gevoegd, met als titel 'Van lappendeken naar een nationaal discours en centrale programmering'. De lectuur daarvan kan ik niet anders omschrijven dan als deprimerend. Volgens het rapport moet NWO in de toekomst worden geleid door een driekoppige Raad van Bestuur, waarin één lid de portefeuille wetenschap beheert; de andere twee zijn een zakelijk directeur en een algemeen voorzitter. Deze RvB krijgt alle beslissingsmacht binnen NWO. Hij laat zich adviseren door een maatschappelijke en een wetenschappelijke adviesraad. In die laatste zullen leden van De Jonge Akademie en Spinoza-winnaars mogen zitten, maar de rectoren van de universiteiten nemen er het voortouw. Een van de opmerkelijkste punten is dat de disciplinaire gebieden worden opgeheven. De steunvormen van de Vernieuwingsimpuls (Veni, Vidi, Vici) zullen blijven bestaan en er zal een onbekend contingent 'vrij' onderzoek komen, maar voor het overige zet het nieuwe NWO volledig in op de maatschappelijke thema's van de Wetenschapsagenda en op interdisciplinariteit. Voor de disciplines is in de nieuwe organisatie slechts een marginale rol weggelegd. Hoe men zich interdisciplinariteit voorstelt zonder disciplines is een van de vele raadsels van het advies.

Opeenvolgende visitaties hebben geconstateerd dat NWO haar primaire taken voortreffelijk uitvoert, maar een verkokerde organisatie is. Het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen onderschrijft die observatie en dus ook de noodzaak om te komen tot een reorganisatie van NWO. Wij accepteren dat daarmee vertrouwde scheidslijnen ter discussie worden gesteld. De afgelopen jaren hebben wij ook met overtuiging meegewerkt aan het slaan van bruggen tussen geesteswetenschappelijk onderzoek en de samenleving. Wij hebben echter fundamentele bezwaren tegen het verdwijnen van de herkenbare disciplines en tegen de marginalisering van wetenschappers in de besluitvorming over wetenschappelijke projecten. Ook beschouwen wij de concentratie van beslissingsmacht in een kleine RvB die nauwelijks gecontroleerd wordt, een bedreiging voor een goed functionerend NWO en een aanslag op het Nederlandse wetenschapsbestel. Wij staan niet alleen in onze bezwaren. Samen met de andere gebiedsbesturen van NWO hebben wij alternatieve plannen ontwikkeld, en ook de staatssecretaris geïnformeerd over onze bedenkingen.

Ik ben mij ervan bewust dat NWO als organisatie niet bij iedereen even populair is en een deel van de kritiek is zoals gezegd terecht. Maar het vervangen van een organisatie waarvan de werkwijze in Europa als voorbeeld geldt, door een centralistisch organisatiemodel waaraan nauwelijks wetenschappers te pas komen, zal niet bijdragen aan de kwaliteit van de wetenschap. Op de lange termijn zijn de Nederlandse wetenschap en samenleving gebaat bij een goede balans tussen vrije en vraaggestuurde wetenschap, tussen disciplinair en interdisciplinair onderzoek. Wij zullen onze inspanningen voortzetten om van het nieuwe NWO een organisatie te maken die de wetenschap in haar kerntaken ondersteunt, in plaats van haar te onderwerpen aan 'een nationaal discours en centrale programmering'.

Maarten Prak, namens het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen

Zie voor de reactie van de KNAW op de Wetenschapsvisie 2025: <http://knav.nl/nl/actueel/nieuws/wetenschapsvisie-2025-investering-in-toekomst-blijft-uit>